

MILLIY O‘YINLAR, XALQ OG‘ZAKI IJODI VA URF-ODATLAR ASOSIDA INNOVATSION TARBIYA TEXNOLOGIYALARI

Abdurashidov Adxamjon

Qo`qon davlat universiteti

Maktabgacha tarbiya kafedrası v.b. professori

adxamabdurashidov@gmail.com

Annotatsiya (o‘zbek tilida): Ushbu maqolada milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asosida yosh avlodni tarbiyalashda innovatsion texnologiyalardan foydalanish masalalari keng yoritilgan. Zamonaviy ta’lim tizimida milliy qadriyatlarni saqlab qolish, ularni yangi pedagogik yondashuvlar bilan uyg‘unlashtirish orqali samarali natijalarga erishish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar va kreativ yondashuvlarning tarbiyaviy jarayondagi o‘rni ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi, urf-odatlar, innovatsion texnologiyalar, tarbiya, pedagogika, interaktiv metodlar, raqamli ta’lim, madaniy meros.

Annotation (in English): This article explores the use of innovative educational technologies in upbringing based on national games, folklore, and traditions. It analyzes the possibilities of preserving national values while integrating them with modern pedagogical approaches. The role of digital technologies, interactive methods, and creative strategies in the educational process is also discussed.

Keywords: national games, folklore, traditions, innovative technologies, education, pedagogy, interactive methods, digital learning, cultural heritage.

Аннотация (на русском языке): В статье рассматриваются вопросы использования инновационных образовательных технологий в воспитании на основе национальных игр, устного народного творчества и традиций. Анализируются возможности сохранения национальных ценностей и их интеграции с современными педагогическими подходами. Освещается роль цифровых технологий и интерактивных методов в образовательном процессе.

Ключевые слова: национальные игры, фольклор, традиции, инновационные технологии, воспитание, педагогика, интерактивные методы, цифровое обучение, культурное наследие.

Milliy qadriyatlar har bir xalqning o‘zligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asrlar davomida shakllanib, avloddan-avlodga o‘tib kelayotgan bebaho ma’naviy merosdir. Bugungi globallashuv davrida ushbu qadriyatlarni asrab-avaylash va yosh avlod ongiga singdirish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, innovatsion tarbiya

texnologiyalarini milliy asoslar bilan uyg‘unlashtirish zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda.

Milliy o‘yinlar bolalarda nafaqat jismoniy rivojlanishni, balki aqliy, ijtimoiy va axloqiy sifatlarni ham shakllantiradi. Masalan, jamoaviy o‘yinlar orqali hamkorlik, mas’uliyat, liderlik kabi ko‘nikmalar rivojlanadi. Shu bilan birga, o‘yin jarayonida bolalar milliy an‘analar bilan tanishib boradilar. Innovatsion texnologiyalar yordamida milliy o‘yinlarni raqamli platformalarga moslashtirish, mobil ilovalar va virtual muhitlar orqali ularni keng targ‘ib qilish imkoniyati mavjud. Bu esa yoshlarning qiziqishini oshirish bilan birga, milliy o‘yinlarning zamonaviy shaklda yashab qolishiga xizmat qiladi.

Xalq og‘zaki ijodi — ertaklar, maqollar, topishmoqlar, dostonlar — yosh avlod tarbiyasida beqiyos ahamiyatga ega. Ular orqali bolalarda yaxshilik va yomonlikni farqlash, hayotiy saboqlar chiqarish, mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari, xususan, multimedia vositalari, animatsion videolar, podkastlar orqali xalq og‘zaki ijodini yangi shaklda taqdim etish mumkin. Bu esa bolalarning qiziqishini yanada oshiradi va ta’lim jarayonini jonlantiradi.

Urf-odatlar esa jamiyatning ijtimoiy hayotini tartibga soluvchi muhim omil bo‘lib, unda axloqiy me‘yorlar mujassamdir. Oilaviy va jamoaviy tadbirlar, marosimlar orqali yoshlar hurmat, ehtirom, mehr-oqibat kabi qadriyatlarni o‘rganadilar. Innovatsion yondashuvlar orqali ushbu urf-odatlarni interaktiv mashg‘ulotlar, rolli o‘yinlar, simulyatsiyalar orqali o‘rgatish samarali natija beradi.

2025 yilga kelib ta’lim tizimida raqamlashtirish jarayoni yanada chuqurlashmoqda. Sun‘iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari ta’lim jarayoniga kirib kelmoqda. Ushbu imkoniyatlardan foydalanib, milliy o‘yinlar va xalq og‘zaki ijodini virtual muhitda jonlantirish mumkin. Masalan, bolalar VR texnologiyasi orqali tarixiy sahnalarni “boshdan kechirishi”, ertak qahramonlari bilan interaktiv muloqot qilishi mumkin. Bu esa ularning bilim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi.

Innovatsion tarbiya texnologiyalarining yana bir muhim jihati — individual yondashuvni ta’minlashidir. Har bir bolaning qiziqishi va qobiliyatidan kelib chiqib, milliy qadriyatlarni o‘rgatishning turli metodlari qo‘llanilishi mumkin. Masalan, ijodkor bolalar uchun ertak yozish, sahnalashtirish, rassomchilik orqali o‘z fikrini ifodalash imkoniyati yaratiladi. Texnologiyaga qiziqqan bolalar esa milliy o‘yinlar asosida dasturlar yoki o‘yinlar yaratishi mumkin.

Shuningdek, gamifikatsiya — ya’ni o‘yin elementlarini ta’lim jarayoniga kiritish — milliy qadriyatlarni o‘rgatishda samarali vosita hisoblanadi. Ball to‘plash, darajalarni oshirish, mukofotlar olish kabi elementlar bolalarda motivatsiyani oshiradi. Shu asosda milliy o‘yinlar va ertaklar asosida yaratilgan ta’limiy platformalar katta samara beradi.

Zamonaviy pedagogikada STEAM yondashuvi ham keng qo‘llanilmoqda. Bu yondashuv orqali milliy qadriyatlarni fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika bilan integratsiya qilish mumkin. Masalan, milliy o‘yinlar orqali matematik hisob-kitoblarni o‘rgatish, ertaklar asosida kreativ loyihalar yaratish mumkin.

Ota-onalar va pedagoglarning hamkorligi ham bu jarayonda muhim ahamiyatga ega. Oilada milliy qadriyatlarni qo‘llab-quvvatlash, maktabda esa innovatsion metodlar bilan boyitish orqali kompleks tarbiya tizimi shakllanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy

tarmoqlar va onlayn platformalar orqali milliy merosni targ‘ib qilish imkoniyatlari kengaymoqda.

Xulosa qilib aytganda, milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asosida innovatsion tarbiya texnologiyalarini joriy etish yosh avlodni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi. Bu yondashuv milliy o‘zlikni saqlash bilan birga, zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Kelajakda ushbu yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlar va amaliy loyihalarni kengaytirish zarur bo‘lib, bu ta‘lim tizimining yanada rivojlanishiga hissa qo‘shadi.

Milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asosidagi innovatsion tarbiya texnologiyalari — yosh avlodni ma‘naviy-axloqiy, jismoniy va estetik tarbiyalashda milliy qadriyatlarni zamonaviy pedagogik metodlar, ya‘ni interfaol o‘yinlar, loyihalar, IT-texnologiyalari bilan uyg‘unlashtiradi. Bu yondashuv bolalarda milliy o‘zlikni anglash, jamoaviylik, mantiqiy fikrlash va jismoniy barkamollikni shakllantiradi. Muammoga quyidagi asosiy innovatsion yondashuvlar va texnologiyalar asosida yechim topish mumkin :

- birinchidan, milliy harakatli o‘yinlarni masalan, "Oq terakmi, ko‘k terak", "Chavgon" kabilarni zamonaviy ta‘lim jarayoniga moslashtirish, jismoniy chaqqonlik va jamoada ishlash ko‘nikmalari interfaol o‘yin texnologiyalari asosida rivojlantirish;

- ikkinchidan, xalq og‘zaki ijodi bo‘lmish ertaklar, dostonlar, maqollar asosida animatsion filmlar, interfaol ilovalar va virtual tanlovlarni multimedia va raqamli texnologiyalar asosida yaratish;

- uchunchidan, bolalarni milliy urf-odatlar, ya‘ni Navro‘z sayillari, oilaviy marosimlar tarixini o‘rganish va sahnashtirish loyihalariga loyiha metodlari asosida jalb etish;

- to‘rtinchidan, xalq hunarmandchiligi va o‘yinchoq yasash orqali estetik tarbiya va ijodiy qobiliyatni ijodiy yondashuv asosida rivojlantirish.

Demak, nazkur texnologiyalar an‘anaviy tarbiyaning mazmunini boyitib, ta‘lim samaradorligini oshiradi, o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga va milliy merosga hurmat ruhida tarbiyalashga va tarbiya samaradorligini oshishiga yordam beradi.

Milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asosidagi innovatsion tarbiya texnologiyalarini amaliyotga tadbiq etishda alohida ahamiyat berish lozim bo‘lgan quyidagi jihatlar mavjud:

- Mashg‘ulotlarni olib borishda bolalarning yoshi, tafakkuri, dunyoqarashi va qiziqishlarini hisobga olish;

- Ta‘lim-tarbiyaning ilg‘or, ta‘sirchan vositalaridan, zamonaviy o‘qitish texnologiyasi imkoniyatlaridan keng foydalanish;

- Ta‘lim-tarbiya jarayonida bolalarga tazyiq o‘tkazmasdan ma‘naviy-ma‘rifiy asosda ish tutish, bolalarning mustaqil va erkin fikrlash ko‘nikmalariga e‘tibor qaratish;

- Ayrim tushunchalarni haddan ziyod soddalashtirishga, ta‘lim-tarbiyaning eskicha uslublarini qo‘llash natijasida jarayonning qadrsizlanishiga yo‘l qo‘ymaslik;

- bolalarda milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlarni o‘z ma‘no-mohiyatiga ko‘ra

hayotiy va haqqoniy tasavvurlarni shakllantirish;

- pedagog va bolalar o‘rtasida o‘zaro hamfikrlik muhitini shakllantirish;

- bolalarda milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlarini asrab-avaylash muqaddas burch ekanini ularning qalbi va ongiga singdirish;

- bolalarda milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar tushunchasi va tamoyillarini sharhlashda hayotiy misollar, bugungi dunyoda ro‘y berayotgan voqealar tahlilidan, matbuot materiallaridan keng foydalanish.

Milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asosida innovatsion tarbiya texnologiyalarining amaliyotdagi tahlili bolalarimizda o‘z an‘analarimizning tarixiy taraqqiyot davomida erishgan va erishayotgan yutuqlarimizni asrab-avaylash, mustaqilligimizni mustahkamlash, yoshlar ongiga Vatanga, millatga hurmat ruhida tarbiyalash-bugungi kunda milliy goyani targ‘ib qilishning eng asosiy maqsadlaridan biri ekanligidan dalolat beradi. Shunday qilib, yosh avlod tarbiyasining muhim jihatlaridan biri, “Tomirlarida buyuk bobolarimizning qoni oqayotgan yoshlarimiz ulug‘ ajdodlarimizning munosib vorislari bo‘lishi, ular kabi ulkan maqsadlar sari intilib yashashi va yuksak marralarga erishishi uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratishimiz zarur. Yangi O‘zbekiston yoshlari ana shunday yuksak darajalarga ko‘tarilishi uchun barcha imkoniyatlarni ishga solamiz”¹

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ta’lim tizimini modernizatsiya qilishga oid qarorlari.
3. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
4. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot*. – Toshkent, 2020.
5. Ishmuhamedov R.J. *Innovatsion ta’lim texnologiyalari*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
6. O‘zbekiston xalq og‘zaki ijodi namunalari to‘plami. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nashriyoti, 2020.

¹ Mirziyoyev SH.M. Yangi O‘zbekiston STRATEGIYASI. –Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021. – B.263.